

MYŠLIENKA MESIACA

Zaobchádzaj s človekom podľa toho, aký sa ti zdá byť, a on taký zostane. Alebo zaobchádzaj s človekom tak, ako by už bol tým, kým by mohol byť, a on sa takým stane.

Johann Wolfgang von Goethe

ÚVODNÍK

Milí čitatelia,

pred nedávnom som už po niekoľkýkrát čítala obľúbenú knihu Ríša drakov, ktorú napísal Valerio Massimo Manfredi. Okrem mnohých zaujímavých a podnetných vecí ma v nej zaujal aj latinský výrok „*Nomen est omen*“ (meno je znamenie). Bol uvedený v spojitosti s menom hlavného hrdinu, ktorý po absolvovaní mnohých životných výziev dostal poklonu, že je hoden svojho mena. Volal sa „*Aquila*“, čo znamená orol, ktorý bol v Ríme symbolom tých najvyšších hodnôt a symbolom moci impéria.

Spomínaný výrok ma primäl k zamysleniu sa nad tým, do akej miery sme my hodni svojho mena alebo možno skôr, do akej miery nás naše meno ovplyvňuje, predovšetkým krstné meno, ale možno aj priezvisko. Isto mnohí z nás vedia čo ich meno znamená, aký má význam, a azda práve preto je pre nich inšpiráciou na ceste životom. Veď možno práve toto bol zámer rodičov pri voľbe mena pre svoje dieťa. Dať mu meno predstavujúce nejakú peknú vec alebo ľudskú vlastnosť. A možno bola pre výber mena pohnútkou rodinná tradícia alebo aktuálny módný trend, čo sa však nevylučuje s tým, že by meno nemohlo byť i tak inšpiráciou. Pretože každé meno má svoj význam a verím, že nikomu rodičia nedali meno s nepekným významom.

Na druhej strane, aby bol človek so svojim menom spokojný, musí aj jemu samému takpovediac „sahnúť“. Niekedy sa to stane prirodzene. Ako plynie čas, na svoje meno si postupne zvykneme, lepšie ho pochopíme, stožníme sa s ním. A niekedy nie. Nie vždy máme naň ten istý pohľad, akí mali naši rodičia, keď nám ho vybrali.

V klasických kultúrach, v mnohých kútoch sveta, prikladali menám nemalú dôležitosť. Verili, že mená – rovnako ako slová – majú nielen svoj význam, ale aj určitú vibráciu, ktorá sa rozvibruje pri každom jeho vyslovení. Preto pre svojich potomkov vyberali mená rozvážne, s cieľom dať im prostredníctvom nich do vienka to najlepšie. Meno bolo potom pre nich akýmsi emblémom ako pre stredovekých rytierov erb na štíte. A to nie je všetko. Ešte mali prechodové rituály.

Keď ľudská bytosť prešla istú časť životnej cesty, keď už pod vedením rodičov a učiteľov získala isté poznanie a bola pripravená spraviť ďalší životný krok, absolvovala prechodový rituál. V našich kultúrnych končinách sú známe napríklad „postriziny“ ako prechod z detstva do dospelosti. V mnohých kultúrach bolo súčasťou týchto prechodových rituálov aj získanie nového mena, novej inšpirácie, novej podpory do ďalšej etapy života. Podobný proces sa mohol zopakovať aj v neskoršom veku. Napríklad, keď sa niekto stal súčasťou nového spoločenstva, v rámci ktorého sa ďalej rozvíjal a zdieľal spoločné ciele a hodnoty, zvolil si pre túto cestu nové meno. Alebo keď po prejdenom úseku rozvinul svoju osobnosť natoľko, že sa už stal niekým iným a dovtedajšie meno ho už nevystihovalo.

My už dnes nemáme klasické prechodové rituály, ale ľudia i tak menia svoje mená alebo priezviská. Keď sa stanú skautom, uzavrú sobáš alebo vstúpia do náboženského rádu. A nemožno zabudnúť na rozmanité prezývky, ktoré máme. Tiež sú späté s jedinečnosťou osoby, ktorej patria. Ale to, čo by som chcela dať do pozornosti je možnosť zvoliť si svoje vlastné meno, ktoré nás bude sprevádzať životom. Či už preto, že potrebujeme niečo staré, nepotrebné nechať za sebou alebo len vykročiť novým smerom. A hoc aj nebude zapísané v matrike, dôležité je, že si ho zapíšeme do svojej duše, že sa stane našou súčasťou a bude nám tak oporou, povzbudením, inšpiráciou vždy, keď to budeme potrebovať. Môže byť našim vlastným emblémom, štítom, ktorý bude symbolizovať to, čo je pre nás dôležité a čo chceme dosiahnuť. A teraz nemám na mysli hmotné záležitosti, ale skôr kvality, vďaka ktorým môžeme byť nielen iní, ale aj lepší.

Prajem všetkým krásne leto!

Viktória Búdová
vedúca Novej Akropolis Banská Bystrica

KRÁTKY PRÍBEH

Oidipus a sfinga

V pradávnych časoch sa pri meste Théby usadila tajomná a všetkými obávaná bytosť – sfinga. Jej majestátny zjav a prenikavý zrak naháňal hrôzu každému, kto sa k nej priblížil. Ba čo viac, sfinga nemilosrdne strážila vstup do posvätného mesta. Všetkým pútnikom, ktorí sa do mesta chceli dostať, dávala hádanku. Kto nevedel odpoveď, toho sfinga zhodila zo skaly do mora, pretože taký človek nebol pripravený vkročiť na pôdu múdrosti, ktorú Théby predstavovali. Jedného dňa sa k Thébam priblížil pútnik Oidipus.

Gustav Moreau - Oidipus a sfinga wikipedia.org

„Stoj pútnik. Brány tohto mesta smieš prekročiť iba vtedy, ak odpovieš na moju hádanku“, ozvala sa sfinga. „Kto si, majestátna bytosť?“, spýtal sa smelo. „Som sfinga, milý Oidipus, strážkyňa posvätných tajomstiev. Nik nevie, odkiaľ som prišla. Nie som ani zviera, ani človek, ani boh. Moje oči vidia do najskrytejších zákutí ľudskej duše. Poznám tajomstvo ľudských osudov aj božských súdov. Nevedomí sa ma boja, múdri si ma ctia.“

Počuj moju hádanku, ktorá bude rozsudkom nad tvojím aj mojím životom a smrťou. Čo je to, ráno to chodí po štyroch, na obed po dvoch a večer po troch?“ „Veru záhadná je tvoja hádanka“, odpovedal Oidipus. „Koľkí už museli zomrieť, pretože ju nedokázali rozlúštiť?“ „Veru, mnohí pútnici už skúšali šťastie, ale doteraz ešte nikto na moju hádanku nenašiel odpoveď“, odpovedala.

Oidipus sa zamyslel: „Hm, ráno to chodí po štyroch, na obed po dvoch a večer po troch... ktorá bytosť má takúto vlastnosť? Veď to je človek. Keď sa narodí, lezie po štyroch, potom sa naučí chodiť a keď zostarne, potrebuje palicu, o ktorú sa opiera.“

„Ach, vy nešťastné pokolenie! Máte svoj rozum, ktorým viete nájsť správnu odpoveď, no skutočnú pravdu nepoznáte. Tvoja odpoveď je správna. Je to človek. Vyhral si teda svoj život a ja odchádzam na smrť. Ale skutočnú pravdu si odnášam so sebou.“

„Stoj, múdra sfinga. Chcel by som poznať tú pravdu. Skôr ako sa vrhneš zo skaly a naplníš svoj osud, prezrad mi, prosím, to, čo ja nemôžem vidieť. Sľubujem, že toto poznanie pre mňa bude svetlom, ktoré budem zo všetkých síl šíriť medzi ľuďmi.“

„Dobre teda, Oidipus. Keďže aj tvoj osud je mi známy, viem, že budeš ešte veľa trpieť. Dám ti teda tento dar a obdarím ťa múdrosťou. Ráno, na počiatku svojho vývoja, musí človek vstúpiť do hmotného sveta. Ten je symbolizovaný číslom štyri – spoznáva všetky štyri elementy, z ktorých sa hmota skladá, zem, vodu, vzduch a oheň. Na obed, počas kráčania týmto hmotným svetom, chodí po dvoch – musí spoznať dualitu, zakúsiť deň aj noc, radosť aj smútok, lásku aj nenávisť, šťastie aj nešťastie. A večer, keď sa jeho púť na tomto svete končí, je jeho úlohou nájsť číslo tri – zlatú strednú cestu, harmóniu protikladov, duchovný princíp v sebe. Taká je pravda, drahý Oidipus, taká je úloha ľudského vývoja. Zbohom a nech sa naplní tvoj osud.“

Kolektív autorov

INŠPIRATÍVNE OSOBNOSTI

Mileva Marićová-Einsteinová

Celý jej život bol poznamenaný bojom s predsudkami, ktoré sa týkali vzdelania žien a ich spoločenskej role. Žena, ktorá túži vedecky bádať v oblasti teoretickej fyziky a matematiky viac, ako si založiť rodinu a starať sa o manžela a deti. Dnes nás to asi neprekvapí. Avšak v čase, kedy žila Mileva Marićová (1875–1948), boli takéto predstavy veľmi neobvyklé.

wikipedia.org

Mimoriadny talent

Prvorodená Mileva, ktorú doma volali Mica, prišla na svet 19. decembra 1875 v meste Titel na území dnešného Srbska do bohatej rodiny ako najstaršie z troch detí. Trpela vrodenu luxáciou bedrového kĺbu, preto celý život výrazne krívala. Otec ju zbožňoval a navzdory vtedajším konvenciám podporoval jej vzdelanie i vzdelanie jej sestry. Tichá a introvertná Mica mala nesporný talent na matematiku. Jej učiteľ to rozpoznal a odporučil jej otcovi, aby pokračovala v štúdiu na gymnáziu. Okrem inteligencie a zápalu pre štúdium dokázala tiež tvrdo a sústredene pracovať. Otec pre ňu vytrvalo hľadal čo najlepšie vzdelanie, ale bola dievčaťom, a väčšina vtedajších škôl bola iba pre chlapcov. Prešla ich niekoľko, až sa nakoniec otcovi podarilo dohodnúť výnimku a získal zvláštne povolenie na zápis na klasické gymnázium v Záhrebe, na ktorom bola jediným dievčaťom. Vďaka tomu sa mohla zúčastniť aj prednášok z matematiky a fyziky

ky a väčšinu svojich učiteľov zamestnávala zháňaním odbornej literatúry. Záverečné skúšky zložila už po dvoch rokoch, v roku 1894. Jej ďalšie kroky smerovali do švajčiarskeho Zürichu, na jednu z mála európskych univerzít, ktorá v tom čase prijímala aj ženy. Usporiadané, no liberálne Švajčiarsko sa jej nakoniec stalo domovom. V roku 1896 sa zapísala na medicínu, ale po jednom semestri prestúpila na polytechniku, kde bola jedinou ženou. Stala sa piatou ženou v histórii univerzity, ktorá bola prijatá na polytechniku. S mužskými kolegami dokázala držať krok, pretože bola zrodená pre matematiku a fyziku.

Osudové stretnutie s Albertom Einsteinom

Tu sa tiež zoznámila s charizmatickým, sebavedomým, extrovertným a vďaka neupravenému výzoru akýmsi exotickým Albertom Einsteinom. Čoskoro sa z nich stala nerozlučná dvojica. Boli to úžasné a intenzívne roky štúdia, večierkov, výletov a vášnivých debát o matematike a fyzike. On mal teórie, ona pre neho hľadala matematické dôkazy. „Bytosť, ktorá je mi rovná a ktorá je tak silná a nezávislá, ako som ja“, prehlásil o nej sebavedomý Einstein, ktorý nepovažoval mnoho ľudí za seberovných.

Z dochovej korešpondencie je zrejmé, že Mileva sa vzťahu bránila. Chcela študovať, venovať sa vede, učiť, a nie byť gazdinkou v domácnosti. Odišla na jeden semester na univerzitu v Heidelbergu (1897/98), snáď preto, aby sa zo vzťahu vymanila. Tak či onak, láske sa neubránila. Albert ju v listoch prehováral k návratu, čo sa mu aj podarilo. Zrodil sa hlboký láskyplný vzťah. Spoločne sa pripravovali na štátnice, písali svoje diplomové práce a dokonca si zvolili i rovnakú tému pre záverečnú prácu: experimentálne štúdie vedenia tepla. Žili naplno a boli šťastní. Mileva však nebola na záverečnej skúške na polytechnike úspešná, a to ani pri druhom pokuse v roku 1901. Prospela z matematiky, ale to nestačilo. Prečo neuspela, vyšlo najavo až po mnohých rokoch zo zverejnenej korešpondencie.

Mileva v tej dobe čakala s Albertom nemanželské dieťa. Tehotenstvo znášala duševne i telesne veľmi ťažko. Prerušila štúdium a odišla sa schovať k rodičom do Nového Sadu, kde sa jej v januári 1902 po ťažkom pôrode narodila dcéra Lieserl (Líza). Einstein svoju dcérku zrejme nikdy nevidel. Tu Lieserl náhle zomrela, čo sa uvádza najčastejšie, alebo ju adoptovala Milevina priateľka, s istotou to nevieme. Štúdium na univerzite už Mileva nikdy nedokončila.

Ein Stein a Annus Mirabilis

Mileva nebola okúzľujúca kráska, výrazne krívala, a aj keď tichá, bola nadpriemerne inteligentná a neobvykle vzdelaná, cieľavedomá a samostatná. Nezdalo sa, že by bola práve ideálnou manželskou partiou na vtedajšie pomery. Aj keby pochádzala zo židovskej rodiny, bola by pre Einsteinovu rodinu iba ťažko prijateľná. Napriek tomu a aj navzdory nesúhlasu obidvoch rodín, sa 6. januára 1903 Mileva a Albert vzali. Začali žiť v Berne, kde Albert z núdze a nerád prijal miesto na patentovom úrade. Boli to šťastné a plodné roky. Narodil sa im syn Hans Albert. Ich byt v rokoch 1901-1904 pravidelne hostil tzv. Olympijskú akadémiu: nočné stretnutia plné debát a diskusií nad vedeckými, literárnymi a kultúrnymi témami. Hlavnými účastníkmi boli Albert Einstein, Maurice Solovine a Conrad Habicht. Práve Habicht sa vraj Milevy pýtal, prečo nikdy nepodpisuje práce aj svojím menom. A ona odpovedala: „*Ved' my sme predsa Ein-Stein (jeden-kameň)*“. Rola Milevy zostala neviditeľná, ale istá. Nielen rola pani domácnosti, ale tiež rola spolupracovníčky, ktorá Albertovi pomáha s matematickými dôkazmi, spisovaním prác, vyhľadávaním literatúry... A prichádza *Annus Mirabilis*, zázračný rok 1905, kedy Einstein v časopise *Annalen der Physik* postupne publikuje štyri najdôležitejšie práce z oblasti teoretickej fyziky. Za jednu z nich získal neskôr, v roku 1921, Nobelovu cenu.

Význam a miera Milevinho podielu na Einsteinových kľúčových teóriách zostanú nevyjasnené. Einstein v tej dobe pracoval na plný úväzok v patentovom úrade. Mileva iste prispela aj psychickou podporou, keď po prvej, druhej ani tretej publikovanej práci neprichádzala takmer žiadna reakcia z radov vedeckej obce. Jej podpora však bola omnoho konkrétnejšia. Pomáhala mu s výpočtami, prepočtami a dôkazmi, navštevovala knižnice a vyhľadávala odkazy a doplnenia prác, prepisovala a kompletizovala jeho práce. Umožnila Einsteinovi rozvinúť jeho teórie, dokázala im naplno porozumieť. On ich s ňou bezpochyby preberal a mohol ich tak lepšie formulovať. Či by všetko dokázal aj bez nej, sa už zrejme nedozvieme. Rozhodne si Albert jej prácu či prínos necenil tak, ako si v rovnakej dobe vážil Pierre Curie prácu svojej manželky. Ten dokonca odmietol nomináciu na Nobelovu cenu, ak ju nedostane aj jeho žena Mária Curie-Sklodovská. To, že Mileva získala peniaze z Nobelovej ceny, môže byť skôr dôsledok rozvodovej zmluvy a potreba finančne zabezpečiť ju a synov, než ocenenie jej prínosu a jej práce. V ďakovnej reči za Nobelovu cenu ju Einstein ani nespomenul.

Wikimedia.org

Ťažké roky

Do roku 1909 žili celkom šťastne v Berne, neskôr Albert získal miesto na univerzite v Zürichu. 28. júla 1910 sa im narodil druhý syn Eduard, zvaný Tete, a v roku 1911 sa rodina presťahovala do Prahy (bývali v Lesníckej ulici na Smíchově), pretože Einstein získal miesto na Karlovej univerzite. Mileva bola v Prahe nešťastná: ich manželstvo prechádzalo krízou, bola bez priateľov a súžitie so svokrou, ktorá s nimi v Prahe bývala, bolo pre ňu veľmi ťažké. O rok neskôr sa rodina vrátila do Zürichu, ale vzájomné každodenné súžitie sa stalo problematickým. Doma panovala napätá atmosféra, až vzájomná neznášanlivosť. Albert utiekol do Berlína, kde prijal miesto na univerzite, a rodina ho čoskoro nasledovala. Za necelý rok, na jar 1914, sa však Mileva so synmi vrátila späť do Zürichu a začalo sa ich odlúčenie, ktoré trvalo až do rozvodu v roku 1919. Einstein si ešte v tom istom roku vzal za manželku ovdovelú sesternicu Elsu, s ktorou už niekoľko rokov žil v Berlíne.

Pre Milevu to boli veľmi náročné roky. Navyše bola vojna a ona sa ocitla aj s deťmi v núdzi. Aby zaplatila synom školy, privyrábala si výukou hry na klavír a matematiky. Finančná situácia sa stabilizovala až v roku 1921, keď získala peniaze za Nobelovu cenu. Ale prišli ďalšie starosti. Od roku 1930 sa starala o chorú sestru a mladšieho syna Eduarda, u ktorého prepukla schizofrénia. Starší syn Hans Albert bol ďaleko, usadil sa s rodinou v Kalifornii, kde získal profesúru na univerzite v Berkeley. Po jednom z Eduardoových agresívnych záchvatov ranila Milevu mŕtvica a 4. augusta 1948 vo veku 72 rokov zomrela.

Hovorí sa, že Einstein i po rozvode rád konzultoval s Milevou svoju prácu. Posielal jej svoje vedecké práce a štúdie na pripomienkovanie alebo iba na informáciu.

Jej meno, talent a osobnosť sú vyzdvihované hlavne v Srbsku, ale pamätnú dosku má tiež v Zürichu, kde prežila väčšinu života. I napriek vrodenej bojovnosti a nespornom nadaní na matematiku a fyziku sa nakoniec venovala starostlivosti o rodinu. vzdala sa osobných vedeckých ambícií, ale s veľkou pravdepodobnosťou sa značne podieľala na objavoch

svojho manžela. Zostala v úzadí a radšej prispela k veľkolepému spoločnému dielu. Dala vo svojom živote prednosť láske pred vedou? Skôr sa zdá, že verila, že sa vedecká práca a rodina dajú skĺbiť. V tom iste prebehla svoju dobu.

Hana Moudrá

Použitá literatúra a zdroje:

1) MOUDRÁ, H. 2018-11-25. Mileva Marićová-Einsteinová. Získané: 2023-04-29. Dostupné na: < <https://www.akropolis.cz/content/mileva-maricova-einsteinova/> >.

NA ZAMYSLLENIE

Ukážky z diel: Theofrastos a jeho dielo Charaktery

Theofrastos bol výborný rečník, nasledovník samotného Aristotela, ktorý ho vymenoval za svojho nástupcu v Lykeione, kde po ňom prevzal štafetu učiteľa. Údaje jeho prednášky sledovali až stovky poslucháčov. Zachovalo sa nám od neho mnoho spisov, no obzvlášť pútavé je malé dielko pod názvom *Charaktery*, do češtiny preložené snáď ešte výstižnejšie ako *Povahopisy*. Išlo doslova o opis rôznych typov pováh alebo inak, sériu krátkych satirických portrétov povahových typov človeka. My sa v tejto krátkej ukážke pozrieme na povahu lakomca tak, ako ho videl Theofrastos.

Lakomec

Na hostine počíta lakomec, kto vypil koľko pohárov. Ak stratí jeho žena groš, je schopný odsunúť nábytok, posteľ aj skrine a prehľadať kadejakú štrbinu v podlahe. Nikomu nedovolí zjesť čo i len jednú figu zo svojej záhrady, ani prejsť cez svoje pole a dokonca ani zobrať zhnitú olivu spadnutú na zemi. Medzníky na poliach kontroluje každý deň, aby sa uistil, či stoja

na svojom mieste. Ak hostí príslušníkov svojej obce, ak už to nejde inak, naservíruje mäso rozkrájané na malé kúsky. Všeobecne je možné vidieť u lakomcov truhlice na peniaze celé úplne plesnivé a s hrdzavým zámkom. Oni sami pritom nosia plášť, ktorý im nezakrýva ani stehná, dávajú sa strihať až na kožu a obúvajú sa až okolo obeda. Keď sa na nejakom zhromaždení hlásia ľudia dobrovoľne niečomu prispieť, odíde. Ak vydáva dcéru, predá mäso obetného dobytku a najme na obsluhu počas hostiny iba takých ľudí, ktorí sa stravujú doma. Na palube lode vezme kormidelníkovi pokrývky a svoje vlastné odloží bokom. Keď sa koná nejaká školská slávnosť, deti do školy nepošle, ale ospravedlní ich pre nevoľnosť, len aby nemuseli ničím prispieť. Keď má rozdeliť porcie, vyhlási, že spravodlivé je, aby ten, kto porcuje dostal dva diely a hneď si ich aj prideli. Pančované víno predáva aj priateľovi. Na predstavenie do divadla ide iba ak sa hrá zadarmo. Keď si dá oprat plášť, požičia si iný od známeho, a nosí mu ho tak dlho, pokiaľ priateľ nepožaduje, aby mu plášť vrátil. Ak sa koná u neho hostina na spoločné útraty, samozrejme si tajne započíta všetky veci, ktoré sám poskytol, ako drevo, šošovicu, ocot, soľ i olej do lampy. Nakoniec spíše aj polovičky redkoviek na stole, aby ich otroci neodniesli. Keď sa žení niekto z jeho priateľov, rafinovane odcestuje nejaký deň pred tým, len aby nemusel poslať dar. Keď sám nesie niekam peniaze, každých 100 krokov si sadne a prepočítava ich. Pred spaním sa pýta desaťkrát svojej ženy, či zavrela truhlicu s peniazmi, či je zapečatená skriňa na poháre a zastrčená závera na dverách na dvor. A aj keď žena dosvedčí, sám vstane a bez šiat, bosý si vezme svetlo a všetko znovu prejde. Len tak-tak, že sa vôbec vyspí. A keď si niekto príde požičať poháre, najradšej zaprie, že vôbec nejaké má. Ale ak je to príbuzný, požičia mu ich, no div, že ich najskôr nevyskúša v ohni, nezváži a takmer si vezme ručička.

Theofrastos

Použitá literatúra a zdroje:

1) THEOFRASTOS. 2000. *Povahopisy*. Praha : Ikar. 96 s. ISBN 80-7202-730-1.

SVET SYMBOLOV

Ženské atribúty v hrdinských symboloch: Mýtus o Amorovi a Psyché

V tomto článku sa pozriem na cestu archetypálneho hrdinu s osobitným zreteľom na jeho ženský aspekt a symboliku. Symboly rezonujú na všetkých úrovniach prírody, čo znamená, že „ženskost“ sa nevzťahuje len na pohlavie alebo biológiu (aj keď tu môžu existovať nejaké relevantné kľúče), ale skôr na pochopenie ženskosti ako princípu, ktorý existuje vo všetkých ľuďoch, vo všetkých živých veciach a na všetkých úrovniach od tej psychickej až po univerzálnu a archetypálnu.

Vo všeobecnosti sú nám skôr známe hrdinské obrazy mužskej povahy. Avšak ženský princíp má svoj vlastný súbor súvisiacich archetypov a skúšok, ktorým čelí na svojej hrdinskej a duchovnej ceste. So svojím dôrazom na intuíciu, splynutie s neviditeľným svetom, otváranie sa či obeť, sú tieto ženské symboly užitočné pre nás všetkých.

Ja sa budem odkazovať predovšetkým na cestu Psyché z *Mýtu o Amorovi a Psyché*. Mýty majú svoje korene v dnes už zabudnutých aktivitách starých mystérií a ich obrazy môžu zapôsobiť na naše vnútro a poskytovať hĺbku a podporu v ťažkých životných chvíľach či rozhodnutiach. Psyché predstavuje dušu (ktorá sa v staroveku často pripodobňovala k žene)

na svojej ceste za zjednotením sa s božskou láskou – Amorom. Táto cesta k božstvu je opisom procesu individualizácie a prebudenia vedomia.

Príbeh sa začína v bežnom svete, ktorý by sa v Tolkienovom jazyku nazýval „shire“, my si to preložíme ako „svoj kraj“. Toto je domov, ktorý musí hrdina alebo hrdinka opustiť, aby sa mohol vydať na svoju cestu. Pre Psyché je to veštba, ktorá iniciuje jej odchod z domova a následnú svadbu s neznámym manželom. Zatiaľ čo mesto narieka nad veštbou, Psyché neochvejne prijíma to, čo jej bolo dané. Toto je jedna z prvých lekcií – prijatie vyššej vôle a odovzdanie sa istým nevyhnutným stretnutiam s osudom.

Po tom, čo je Psyché ponechaná na vysokom útese, si ju odvedie do rozprávkového paláca jej neznámy manžel. Prichádza za ňou každý večer, ale ona má zakázané sa na neho pozrieť. Psyché by možno mohla zostať v tejto nevedomosti a blaženosti navždy, no zväzok, ktorého je súčasťou, je nevedomý. V určitom okamihu sa rozhodne, že sa na neho pozrie, keď zaspí. Akonáhle ho zbadá, uvedomí si, že je to samotný boh Amor. Razom ho stráca spolu s palácom a všetkým okolo, iluzórne spojenie je preč. Zatiaľ čo navonok Psyché (duša) všetko stratila,

vo vnútri zároveň odmietla nevedomosť a namiesto toho získava skutočnú víziu božskej lásky – Amora. Tento moment odmietnutia pasivity a komfortu je dôležitý vo všetkých hrdinských mýtoch a je prítomný aj v ženskom archetype. Tým, že zazrela Amora, záblesk inšpirácie, získava Psyché (duša) vhlad, ktorý je potvrdením pokračovania jej cesty za zjednotením sa s božským a vymanenia sa z ilúzie. Len čo opustíme „svoj kraj“, budeme opäť a mnohokrát skúšaní a odmietnutie nevedomosti bude so sebou prinášať veľa bolesti, utrpenia a straty, čo sú pocity často vnímané práve ako ženské atribúty.

Od tejto chvíle musí Psyché čeliť samotnej Afrodite, bohyni lásky a matke Amora. Jej skúšky sa začínajú „triedením zrn“ u Afrodity, kde je potrebné roztriediť obrovskú zmiešanú kopy na jednotlivé druhy, čo je nemožná úloha. Afrodita vie, že žiadny smrteľník to nedokáže dokončiť, ale podľa mýtu prichádzajú mravce, aby pomohli Psyché, rovnako ako niekoľko ďalších zvierat v jej nasledujúcich skúškach. Psyché je vnímavá či už voči pomoci, ale aj voči harmonizácii s prírodou. V tejto skúške Psyché využíva silu prelietavosti (symbolizovanú zrnami), ktorá vytvára neporiadok a chaos. V ďalšej skúške dáva vodná nymfa Psyché potrebné pokyny, aby bezpečne vzala zlaté rúno z bojujúcich baranov, a tu vidíme, že duša počúva a chápe rôzne rytmy a cykly prírody, aby dokončila svoju úlohu v danom čase. V jej ďalšej skúške sa nad jej hlavou vznáša Zeus v podobe orla, znesie sa k rieke a naplní jej pohár. Tu pripomeňme, že na hrdinskej ceste musí duša často vyskočiť

do nebeských výšin, aby videla riešenie alebo cestu vpred. Vzhľad orla naznačuje schopnosť duše spojiť sa s božským vedením, aby dosiahla pokrok.

Poslednú skúšku, zostup do podsvetia, robí Psyché sama. Cesta k prebudeniu vedomia sa často uskutocňuje v tme. Duša je na túto cestu už lepšie vybavená, keďže si osvojila vlastnosti symbolizované rôznymi zvieratami, rozšírila vedomie mimo seba, rozvinula intuíciu a spojenie s božským vedením. V tejto poslednej skúške to Psyché takmer zvládne, ale zvedavosť ju prinúti pozrieť sa do truhlice Persefóny a načrieť si z krásy, aby sa pripravila na stretnutie s Amorum. Nie je to krása, ale skôr strašný spánok... Keď urobila všetko, čo mala, božská láska, Amor, jej prichádza v ústrety prebudiť ju zo spánku, čo symbolizuje, že aj božstvo uskutočňuje pohyb smerom k duši vo svojej túžbe po vyjadrení. Duša a jej božský náprotivok sú spolu zjednotení a zosobášení v nebi.

Vnútorň pohyb smerom k svetu duše je často spájaný so ženským princípom v nás, intuitívnymi a vnímavými vlastnosťami, ktoré prinášajú dary a vhlad z neznámych svetov. Vo chvíli skúšky, keď pociťujeme najväčšie zúfalstvo alebo stratu, sa vstupom do svojho vnútra môžeme naučiť alebo vidieť niečo v novom svetle, čo nám pomáha prekonávať ťažkosti a prekonávať materiálne obmedzenia na našich vlastných hrdinských cestách.

Siobhan Farrar

Použitá literatúra a zdroje:

1) FARRAR, S. 2023-01-26. *Heroic Symbols of the Feminine: the Myth of Eros and Psyche*. Získané: 2026-06-11. Dostupné na: <<https://library.acropolis.org/heroic-symbols-of-the-feminine-the-myth-of-eros-and-psyche/>>.

MÚDROŠŤ PRÍRODY

Útržky z múdrosti stromov 1. časť – Výmena informácií

Nevieme s istotou povedať, kedy sa na Zemi vyvinuli naši ľudskí predkovia. S istotou však vieme, že v tom čase už na planéte prekvitalo množstvo rôznych rastlín a stromov. Staršie ako sám človek, boli stromy neoddeliteľnou súčasťou mýtov a folklóru takmer vo všetkých kultúrach, ako symboly útechy, sily, hojnosti a nesmrteľnosti. A čo viac, vedci dnes začínajú postupne zisťovať, že stromy môžu vidieť, učiť sa, komunikovať a prejavovať určité sociálne správanie, že formujú spojenectvá za účelom starostlivosti a ochrany svojich poškodených alebo umierajúcich susedov.

wikimedia.org

Komunikácia vzduchom

Stromy spolu „hovoria“ úplne jasne prostredníctvom pachov, keď chcú varovať pred nebezpečenstvom. Vedci zistili, že akáciové stromy v africkej savane, ktorými sa živili žirafy, začali pumpovať toxíny do svojich listov ako trpký a účinný odstrašujúci prostriedok a uvoľňovaním etylénu varovali susedné stromy. Vopred varované stromy potom začnú pumpovať toxíny do svojich listov a varujú ostatné stromy po vetre. Existujú stromy, ktoré dokážu rozpoznať sliny rôzneho útočiaceho hmyzu a bojujú s ním tak, že produkujú zlúčeniny, ktoré „zavolajú“ konkrétnych predátorov, aby škodlivý hmyz zožrali.

Komunikácia pod zemou

Komunikácia môže prebiehať aj pod zemou. Korene stromu môžu siahať ďalej ako siaha jeho koruna, krížiť sa a pretínať s koreňmi susedov. V roku 1990 Suzanne Simard zistila, že huby sa prichytávajú na špičky koreňov a uvoľňujú tenké vlákna alebo hýfy, ktoré prenikajú cez pôdu, prepletajú sa kilometrami kore-

ňových systémov lesa a vytvárajú sieť schopnú prenášať signály z jedného stromu na druhý, napríklad pri výmene informácií o hmyze, suchu alebo iných nebezpečenstvách. V priebehu storočí môže jedna huba prepojiť celý les, čo primälo časopis Nature nazvať tento jav ako „Wood Wide Web“.

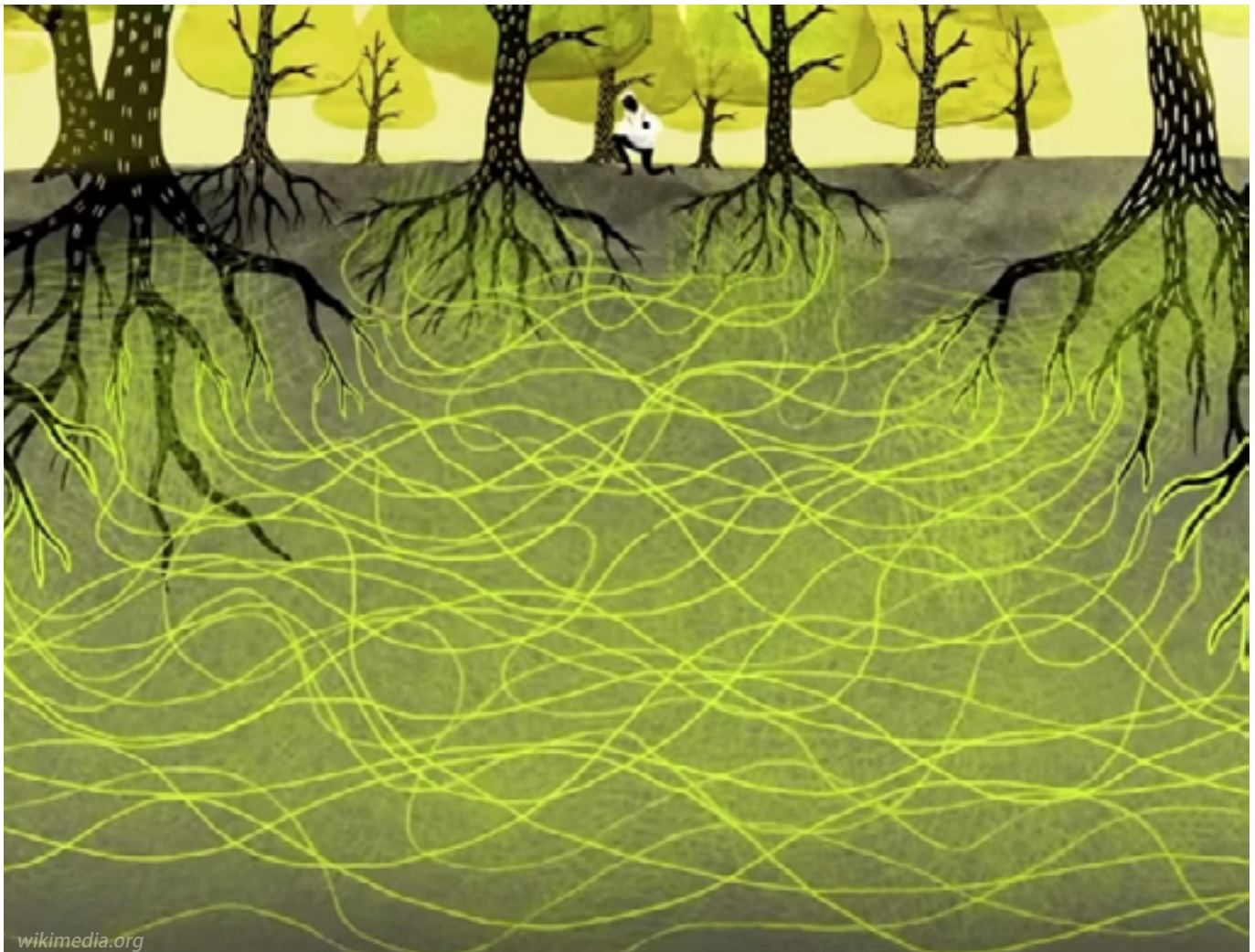
Ak je to s vedomím stromov

Ak definujeme vedomie ako kvalitu vnímania, ako schopnosť vnímať a reagovať na prostredie, potom tieto nádherné entity rozhodne spĺňajú podmienky. Ak úroveň vedomia závisí od schopnosti spracovávať, diferencovať, integrovať a komunikovať informácie, potom je zrejmé, že vedomie nie je výlučne záležitosťou ľudstva. A ak veríme, že vek a skúsenosti môžu prispieť k múdrosti, potom stromy so životmi, ktoré trvajú stovky a dokonca až tisíce rokov, nám majú možno toho veľa čo povedať o živote, ak sa my naučíme počúvať.

Manjula Nanavati

Použitá literatúra a zdroje:

1) NANAVATI, M. 2022-03-28. *The Wisdom of Trees*. Získané: 2023-06-11. Dostupné na: <<https://library.acropolis.org/the-wisdom-of-trees/>>.

AKTUALITY NOVEJ AKROPOLIS NA SLOVENSKU

Stalo sa

2.6.2023 Hravé tvorenie včelím voskom – veselý, sladký a tvorivý taký bol Deň detí Novej Akropolis Košice, ktorý saniesol mduchu, „tvorivých včielok“. V piatok podvečer sa aj dospelí účastníci stali na chvíľu deťmi, bez starostí, s otázkami o živote včiel, no súčasne pohrúžení do príjemnej tvorby medových sviečok. Zistili sme, že medová sviečka môže mať podobu rozkvitnutého kvetu, ale pokojne aj mobilného telefónu alebo chobotnice, že včelí vosk sa dá použiť dokonca na stavbu garáže, a dozvedeli sme sa, že formovanie včelieho vosku rukami má dokonca terapeutické účinky na stuhnuté kĺby prstov. Zdá sa, že príroda má všetky lieky, ktoré potrebujeme, pre telo i pre dušu.

Pozývame Vás

- 10. august – **Workshop: Tvorivé myslenie**, Banská Bystrica
- 08. september – **Filoart, filozofia v umení – zážitkový večer s umením**, Košice
- 09. september – **Symboly okolo nás – nevšedná prechádzka po Bratislave**
- 13. september – **Praktická rétorika I. – večerný kurz**, Banská Bystrica
- 19. september – **Filozofia pre život – kurz pre rozvoj osobnosti**, Košice, Banská Bystrica
- 20. september – **Praktická rétorika I. – večerný kurz**, Banská Bystrica
- 21. september – **Etika a umelá inteligencia (prednáška s diskusiou)**, Košice
- 24. septembe – **C. G. Jung – Psychológia s dušou (víkendový seminár)**, Bratislava
- 27. september – **Filozofia pre život – kurz pre rozvoj osobnosti**, Bratislava
- 27. september – **Praktická rétorika I. – večerný kurz**, Banská Bystrica

Podrobnosti o pripravovaných podujatiach nájdete na: <https://www.akropolis.sk/program-aktivit>

Staršie čísla bulletinu nájdete na: <https://www.akropolis.sk/na-citanie/e-Bulletin>